

I. M. Mosiy

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЕВИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Розглянуто важливість формування мовленнєвих навичок студентів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. З'ясовано, які методи, вправи та завдання потрібно застосовувати для розвитку мовленнєвих навичок. Описано приклади вправ і завдань, які дають змогу студентам мислити та формувати іншомовну професійну комунікативну компетенцію певної галузі та забезпечують зв'язок вивчення мови з реальним контекстом її застосування у фаховій діяльності, розвивають пізнавальну та професійну мотивацію студентів. Наголошено, що під час викладання іноземної мови за професійним спрямуванням передусім варто звертати увагу на формування мовленнєвих навичок студентів, які спрямовані на оволодіння майбутньою професією та підвищують рівень загальної та професійної культури, сприяють підготовці до міжкультурної комунікації. Проаналізовано, які методи, вправи та завдання, що пропонують на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням, повинні мати проблемний характер та спонукати студентів до дискусії та висловлення власної думки. Вважають, що набуті знання піддаються змінам і щоб навчити студентів мислити, вчитися знаходити необхідну інформацію, самостійно вдосконалювати свої знання, які будуть необхідні в майбутній професії, потрібно застосовувати інноваційні методи навчання, а також важливо надати студентам можливість мислити, вирішувати проблеми, що активізує мовленнєву діяльність студентів. Зазначено, що для успішного формування мовленнєвих навичок студентів, потрібно підготувати ситуації, наближені до реально життєвих згідно з навчальною програмою, підштовхувати і мотивувати студентів, надавати їм впевненості, розширювати лексику, роблячи навчання захоплюючим та веселим, а також важливо, щоб отримані теоретичні знання у процесі навчання знайшли практичне застосування, щоб студент мав змогу розвивати й удосконалювати знання з іноземної мови та реалізовувати набуті навички іншомовної комунікації у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: метод; мовлення; мовленнєві навички; термінологічна лексика; іноземна мова за професійним спрямуванням; формування мовленнєвих навичок; мислення.

Вступ. Із прогресивним розвитком суспільства, змінами у розвитку міжнародних зв'язків у різноманітних сферах життєдіяльності та виходом України на європейський та світовий простори виникає нагальна потреба у підготовці спеціалістів різноманітних напрямів, які володіють іноземною мовою на рівні професійного спілкування. Від майбутнього фахівця вимагають володіння мовленнєвими навичками для ведення зустрічей та переговорів, підготовки публічних виступів з питань професійної сфери.

Беручи до уваги зростання ролі усного мовлення у професійній сфері, від сучасного вищого навчального закладу (ВНЗ) вимагається запровадження таких методів у навчанні, які забезпечували б розвиток мовленнєвих навичок та стимулювали б потребу студентів до самоосвіти та саморозвитку. Мовлення, поза сумнівом, є одним із найважливіших навичок, якими повинні оволодіти студенти під час навчання іноземної мови за професійним спрямуванням.

Мета роботи – описати методи, вправи та завдання для розвитку мовленнєвих навичок студентів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням.

Проблему навчання мовлення студентів у процесі викладання іноземної мови у технічному ВНЗ розгляда-

ли такі науковці, як Г. В. Кравчук, О. В. Анісенко, Т. П. Бесараб. "Для успішного формування мовної компетенції як складової комунікативної компетенції в основі процесу навчання в сучасній вищій школі покладено три принципи: 1) принцип навчання в команді, 2) принцип роботи над певним навчальним проектом, 3) принцип активного навчання" (Bohdanova, 2015). Випускники вищих навчальних закладів повинні вміти сприймати значний потік інформації, засвоювати нові знання, бути гнучкими в їхньому використанні й передавати їх іншим. Засвоєння цих знань не повинне зводитися до простого й непотрібного запам'ятовування великого обсягу інформації. Для розвитку мовленнєвих навичок студентів, потрібно слідувати таким цілям: підготувати ситуації, наближені до реально життєвих згідно з навчальною програмою, підштовхувати і мотивувати студентів, надавати їм впевненості, розширювати лексику, роблячи навчання захоплюючим та веселим.

На сьогоднішній основним методом навчання іноземних мов є комунікативний метод. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Відповідно усі вправи та завдання повинні стимулювати студентів до комуніка-

Інформація про автора:

Мосій Ірина Михайлівна, асистент кафедри іноземних мов. Email: mosiy.iryana.m@gmail.com

Цитування за ДСТУ: Мосій І. М. Формування мовленнєвих навичок студентів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Науковий вісник НЛТУ України. 2018, т. 28, № 3. С. 152–155.

Citation APA: Mosiy, I. M. (2018). Developing Speaking Skills of Students in the Process of Teaching a Foreign Language for Specific Purposes. *Scientific Bulletin of UNFU*, 28(3), 152–155. <https://doi.org/10.15421/40280331>

ції. Характерною рисою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів. Мовленнєва взаємодія студентів може відбуватись за співучасті викладача в найрізноманітніших формах: парах, невеликих групах, з усією групою.

Розглядаючи питання формування мовленнєвих навичок студентів, також потрібно розглянути роль розмовної мови. Під "розмовною мовою" маємо на увазі володіння студентами мовними кліше (functional language) для вираження згоди, схвалення, уточнення тощо (You are absolutely right about that., I'm not sure I'd agree with you there., Could I just say something here? etc.) Розмовна мова є центральним елементом управління аудиторією, і ми повинні бути добре обізнані рівнем розмовної мови студентів. Якщо ми залучаємо студентів до активної участі на заняттях, повинні переконатися, що ми використовуємо мовні конструкції, які вони можуть розуміти.

Основним джерелом термінології та професійних знань є тексти. Для студентів технічних вишів доцільно використовувати науково-технічні автентичні тексти, які повинні зацікавити студентів і послужити стимулом до ведення бесіди, обміну інформацією, але передусім викликати спільний інтерес до предмета бесіди. Наприклад: *Read the text and find the English equivalents of the following words and phrases: позбавити землю її спроможності, діяти на рівні популяції, у глобальному масштабі, навчитись усвідомлювати, проблеми навколишнього середовища, наукові дослідження, основні принципи, серйозна небезпека, забруднення.*

What is Ecology?

Ecology is the scientific study of interactions of organisms with one another and with the physical and chemical environment. Although it includes the study of environmental problems such as pollution, the science of ecology mainly involves research on the natural world from many viewpoints, using many techniques. Modern ecology relies heavily on experiments, both in laboratory and in field settings. These techniques have proved useful in testing ecological theories, and in arriving at practical decisions concerning the management of natural resources.

An understanding of ecology is essential for the survival of the human species. Our populations are increasing rapidly, all around the world, and we are in grave danger of outstripping the earth's ability to supply the resources that we need for our long-term survival. Furthermore, social, economic and political factors often influence the short-term distribution of resources needed by a specific human population. An understanding of ecological principles can help us understand the global and regional consequences of competition among humans for the scarce natural resources that support us.

Answer the following questions according to the text.

1. What does ecology study?
2. How are natural resources and ecology connected?
3. Why is an understanding of ecology so important for human species?
4. How do evolutionary changes take place?
5. What environmental problems does ecology study?
6. What kinds of research and techniques are used for studying our environment?

Інтерактивний метод також потрібно застосовувати у процесі формування мовленнєвих навичок студентів, який дає змогу вирішити комунікативно-пізнавальні

завдання засобами іншомовного спілкування (Voropova, 2015; Kravchenko, 2008).

Під "інтерактивним навчанням" можна розуміти: взаємодію викладача і студента в процесі спілкування; вправи, метою яких є вирішення комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає розвиток навичок діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію учасників навчального процесу та вирішення проблем. У процесі спілкування студенти навчаються:

- вирішувати проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації;
- висловлювати альтернативні думки;
- спілкуватись з різними людьми;
- брати участь у дискусіях.

Прикладом завдань для запровадження інтерактивного методу будуть такі вправи для опрацювання тексту:

According to the text, are the following sentences true (T) or false (F)? If they are false, say why.

1. Ecology studies interactions of organisms with one another and with the physical and chemical environment.
2. Ecology doesn't study human species.
3. Ecological studies are not of great importance for arriving at practical decisions concerning the management of natural resources.
4. Ecology helps to understand how natural resources can be used by humanity without causing environmental problems.
5. Evolutionary changes take place in response to ecological interactions that operate only on the population level.

Наступним етапом опрацювання тексту буде складання діалогу, який містить проблемну ситуацію. "Діалог залишається проблемним доти, доки знайдене вирішення проблеми не задовольнить всіх учасників комунікації" (Kravchuk, 2008). Наприклад: *Discuss with your group mates what ecology is and what it deals with; what are the problems of ecology and how they can be solved.*

Згодом студентам можна запропонувати рольову гру, що буде не тільки обміном інформацією та вирішення проблеми, але й висловлюванням власних думок.

Role-play.

Student A	Student B
You are an ecologist. Try to describe your friend (Student B) where ecologists can work and what their responsibilities are. Tell what types of careers you can make in ecology.	You are a very good student and you are going to connect your future job with protection of nature. Ask your friend (Student A) about the profession of an ecologist. Find out how to become an ecologist and make a career.

Багато науковців вважають, що набуті знання піддаються змінам і щоб навчити студентів мислити, вчитися знаходити необхідну інформацію, самостійно вдосконалювати свої знання, які будуть необхідні в майбутній професії, потрібно застосовувати інноваційні методи навчання. Саме найефективнішим є метод проектів. Цей метод дає змогу активно залучати студентів "у різні види практичної діяльності та дає змогу розвивати їхні творчі та індивідуальні здібності" (Voropova, 2015). Метод проектів спонукає студентів до пошукової навчально-пізнавальної діяльності, що сприяє творчому мисленню, збагаченню лексики, розвитку мовленнєвих навичок студентів. Сьогодні метод проектів вважають одним із перспективних видів навчання, тому що він створює умови для творчої самореалізації студентів,

підвищує мотивацію для отримання знань, сприяє розвитку їхніх інтелектуальних здібностей. Студенти набувають досвіду вирішення реальних проблем з огляду на майбутній фах, які проєктують у навчанні. Саме метод проєктів передбачає використання багатьох ідей традиційної та сучасної методики викладання іноземних мов: різноманітність, що проявляється у різноманітності тем; проблемність, коли іноземна мова використовується для виконання завдань; навчання з задоволенням, що дає змогу студентам говорити про те, що викликає у них інтерес; виявляти свій творчий підхід в оформленні та презентації проєкту. Навчальне проєктування орієнтоване на самостійну діяльність студентів (індивідуальну, групову або колективну). Метод проєктів може перетворити заняття в дискусію, під час якої вирішуються цікаві та важливі проблеми. Цей метод можна застосувати під час заняття та в позааудиторний час. Наприклад: *Prepare a short presentation on forest management techniques aimed at guaranteeing the health and diversity of the forest's ecosystems. Discuss the advantages and disadvantages of them.*

Згодом потрібно підготувати студентів відповідати на запитання опонентів та ставити свої запитання. Саме цей процес дасть змогу студентам відчувати себе справжніми фахівцями в сучасних умовах суспільства та сприятиме розвитку мовленнєвих навичок.

Важливо надати студентам можливість мислити, вирішувати проблеми, які породжують думки, що активізує мовленнєву діяльність студентів. Основна ідея такого завдання до навчання іноземній мові за професійним спрямуванням полягає в тому, щоб перенести акцент з різного виду вправ на активну розумову діяльність студентів, що вимагає для свого оформлення висловлювання та володіння певними мовними засобами. Застосовуючи цей метод у технічному ВНЗ, для студентів важливо відчувати свою участь у навчальному процесі, дозволити студентам брати участь у побудові навчального процесу. Викладачу тільки потрібно організувати навчальну діяльність на занятті, створити ситуації для пошуку та аналізу визначеної інформації, проконтролювати зміст висловлювань студентів і водночас розвивати їх аналітичне мислення, наукову здогадку, інтуїцію.

Разом з переліченими методами для більшості завдань застосовують проблемно-пошуковий метод, який включає пошукову діяльність студентів (постановка проблемного питання та розв'язання проблеми). Цей метод спонукає до постановки взаємозв'язаних проблемних запитань, здобуття нових знань у процесі проблемного викладу знань, активізації уваги та мислення, сприяє та мотивує до різноманітної самостійної роботи студентів.

Окрім використання науково-технічних автентичних текстів, пошуку інформації для підготовки проєктів, потрібно застосовувати відеоматеріали, які "презентують не тільки мовлення як результат процесу спілкування, але й сам процес комунікації" (Lutkovska, 2008). Автентичні відеоматеріали повинні містити лексику, яка використовується в певній професійній галузі. Це полегшує студентам процес оволодіння професійно спрямованим спілкуванням та дає змогу отримати базові знання з фаху.

Відповідно до тематики робочих програм навчальних дисциплін здійснюється підбір автентичних відеоматеріалів з типовими ситуаціями спілкування у про-

фесійних сферах, які містять певну кількість термінологічних одиниць. Це дає змогу засвоювати терміни не тільки на слух, але й у поєднанні з відеоінформацією, що сприяє легшому засвоєнню лексики та швидшому формуванню мовленнєвих навичок з фаху. Після перегляду відео доцільно застосовувати низку вправ, які сприятимуть розвитку мовленнєвих навичок студентів. Наприклад: *Watch a video about layers of rainforests and answer the questions.*

1. What are layers of a rainforest?
2. What are pavilion trees?
3. How is canopy divided in a rainforest?
4. Where do most animals live: in upper or lower canopy?
5. What layer has rich plant and animal life?
6. What is the soil of a forest floor like?

Say if the following sentences are true (T) or false (F). If they are false, correct them.

1. Forests are habitats in which the moss and ferns are the dominant forms of vegetation.
2. The forest floor of a forest consists of immature trees and small trees that are shorter than the main canopy level of the tree.
3. The canopy is the layer where the crowns of most of the forest's trees meet and form a thick layer.
4. The canopy layer is between the forest floor and the shrub layer.
5. The forest floor is often covered with decaying leaves, twigs, fallen trees, animal scat, moss, and other detritus.
6. Pavilion trees are trees whose crowns grow lower the rest of the canopy.
7. Vegetation in the herb layer often gets much light.

Наступним етапом буде рольова гра із використанням лексики, почутої у відео. Рольова гра на основі побаченого відео передбачає виконання студентами ролей дійових осіб відеоматеріалу. Варто застосувати також вправи, які сприятимуть власному висловлюванню студентів у процесі обговорення певних питань, що й буде завершальним етапом роботи з відеоматеріалом. Наприклад: 1) *Tell about the importance of rainforests.* 2) *Discuss with your group mates how rainforests are useful for medicine.* 3) *Name the main problems of rainforests and how they can be prevented.*

Завдяки таким вправам відбувається занурення студента у професійну сферу, що й сприяє засвоєнню лексики та розвитку мовленнєвих навичок.

Під час викладання іноземної мови за професійним спрямуванням передусім потрібно звертати увагу на формування мовленнєвих навичок студентів, які спрямовані на оволодіння майбутньою професією та підвищують рівень загальної та професійної культури, сприяють підготовці до міжкультурної комунікації. Методи, вправи та завдання, що пропонують на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням, повинні мати проблемний характер та спонукати студента до дискусії та висловлення власної думки.

Висновки. Отже, володіння студентами іноземною мовою за професійним спрямуванням – найважливіша умова успішної професійної діяльності на сучасному етапі. Розглянувши наведені методи, вправи та завдання, можна зробити висновок, що метою навчання іноземної мови за професійним спрямуванням є формування іншомовної професійної комунікативної компетенції майбутнього фахівця певної галузі. Застосування наведеного вище у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням студентів технічних ВНЗ

дає змогу забезпечити зв'язок вивчення мови з реальним контекстом її застосування у фаховій діяльності та розвивати пізнавальну і професійну мотивацію студентів. Важливо, щоб отримані теоретичні знання у процесі навчання знайшли практичне застосування, щоб студенти мали змогу розвивати й удосконалювати знання з іноземної мови та реалізовувати набуті навички іншомовної комунікації у майбутній професійній діяльності.

Перелік використаних джерел

Bohdanova, I. Ye. (2015). Interaktyvni metody navchannia u vyshchii shkoli. Materialy Mizhvuzivskoho naukovo-praktychnoho seminaru "Komunikatyvna spriamovanist vyvchennia movnykh dystsyplin u vyshchikh navchalnykh zakladakh" 15 zhovtnia 2015 r. Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho, (pp. 10–12). Kharkiv: NYuU im. Yaroslava Mudroho. 160 p. Retrieved from: <http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/04/angl.2015.pdf>. [In Ukrainian].

- Kravchenko, T. M. (2008). Vykorystannia metodu proektiv u navchanni spilkuvannia anhliiskoiu movoiu. *Inozemni movy*, 4, 66–70. [In Ukrainian].
- Kravchuk, H. V. (2008). Navchannia profesiino oriientovanoho dialohichnoho movlennia na osnovi tekstiv naukovo-tekhnichnoi reklamy. *Inozemni movy*, 4, 54–57. [In Ukrainian].
- Lutkovska, N. M. (2008). Navchalno-metodychnyi kompleks dlia formuvannia u maibutnikh ekonomistiv profesiino spriamovanoi leksychnoi kompetensii z vykorystanniam videofonohram. *Inozemni movy*, 3, 37–43. [In Ukrainian].
- Voronova, Ye. M. (2015). Rozvytok navychok komunikatyvnoi kompetensii studentiv tekhnichnykh VNZ na osnovi poektnoi metodyky. Materialy Mizhvuzivskoho naukovo-praktychnoho seminaru "Komunikatyvna spriamovanist vyvchennia movnykh dystsyplin u vyshchikh navchalnykh zakladakh". Natsionalnyi yurydychnyi universytet imeni Yaroslava Mudroho, (pp. 17–19). Kharkiv: NYuU im. Yaroslava Mudroho. 160 p. Retrieved from: <http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/04/angl.2015.pdf>. [In Ukrainian].

И. М. Мосий

Национальный лесотехнический университет Украины, г. Львов, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА ПО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ

Рассмотрена важность формирования речевых навыков студентов в процессе преподавания иностранного языка по профессиональной направленности. Выяснено, какие методы, упражнения и задания следует применять для развития речевых навыков. Описаны упражнения и задания, позволяющие студентам мыслить и формировать иноязычную профессиональную коммуникативную компетенцию определенной отрасли и позволяют обеспечить связь изучения языка с реальным контекстом ее применения в профессиональной деятельности и развивать познавательную и профессиональную мотивацию студентов. Подчеркнуто, что при преподавании профессионального иностранного языка прежде всего следует обращать внимание на формирование речевых навыков студентов, направленных на овладение будущей профессией и которые повышают уровень общей и профессиональной культуры, способствуют подготовке к межкультурной коммуникации. Проанализировано, какие методы, упражнения и задания, предлагаемые на занятиях профессионального иностранного языка, должны носить проблемный характер и побудить студента к дискуссии и высказыванию собственного мнения. Считают, что приобретенные знания подтверждаются изменениям и чтобы научить студентов мыслить, учиться находить необходимую информацию, самостоятельно совершенствовать свои знания, которые будут необходимы в будущей профессии, следует применять инновационные методы обучения, а также важно предоставить студентам возможность мыслить, решать проблемы, что дает возможность активизировать речевую деятельность студентов. Подчеркнуто, что для успешного формирования навыков речи студентов, нужно подготовить ситуации, приближенные к реально жизненным ситуациям согласно учебной программы, которые будут подталкивать и мотивировать студентов, придавать им уверенности, расширять лексику, делая обучение увлекательным и веселым, а также важно, чтобы полученные теоретические знания в процессе обучения нашли практическое применение, чтобы студент имел возможность развивать и совершенствовать знания по иностранному языку и реализовывать приобретенные навыки иноязычной коммуникации в будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: метод; речь; речевые навыки; терминологическая лексика; иностранный язык профессионального направления; формирование речевых навыков; мышление.

I. M. Mosiy

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

DEVELOPING SPEAKING SKILLS OF STUDENTS IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES

The author describes the importance of developing students' speaking skills in the process of teaching a foreign language for specific purposes. The methods which should be used for developing speaking skills are presented. The exercises and tasks that encourage students to think and develop foreign language professional speaking skills of a certain branch are described. The methods that provide interconnection between studying language in a real context of a certain professional branch and developing professional motivation of students are analysed. It is considered that for the successful development of students' speaking skills, real-life situations should be prepared to motivate students, give them confidence, expand terminology, making learning exciting and fun. When teaching a foreign language for specific purposes, attention should be paid to the developing of the students' speaking skills, which are aimed at mastering the future profession and help improve the level of general and professional culture, and contribute to the preparation for intercultural communication. The methods, exercises and tasks offered during teaching a foreign language for specific purposes should be problematic and encourage students to debate and express their own thoughts. The acquired knowledge is believed to be changed. Consequently, the author proves that innovative teaching methods should be used to teach students how to think, to find the necessary information, to improve their knowledge that will be needed in the future profession. These methods allow students to be actively involved in their professional field, which encourage them to search for necessary information, which promotes creative thinking, enrichment of vocabulary, and development of students' speaking skills. It also causes great interest for studying, thus contributing to the effective mastering of vocabulary and terminology which is very important for developing students' speaking skills. The theoretical knowledge acquired in the learning process should be used in practice and give students the opportunity to develop and improve knowledge of a foreign language and use acquired speaking skills of a foreign language in the future professional activities.

Keywords: method; speaking; speaking skills; terminology; foreign language for specific purposes; thinking.